

Cervantes Kişilik Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Turkish Adaptation of The Cervantes Personality Scale: A Validation and Reliability Study

MELTEM DEMİRGÖZ BAL*
NEVİN HOTUN ŞAHİN**

Geliş Tarihi: 28.03.2011, Kabul Tarihi: 26.04.2011

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı Cervantes Kişilik Ölçeğinin (CKÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Bu kişilik ölçeği, menopoza özgü yaşam kalitesini ölçmek için tamamlayıcı bir araç olarak kullanılmaktadır.

Yöntem: Çalışmaya menopoz polikliniğine başvuran, 45-64 yaş arasında 200 kadın alınmıştır. CKÖ ölçümleri geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılarak test edilmiştir. Dışa dönük /içedönük olma boyutunda 0-35, duygusal dengeli/duygusal dengesiz(nörotik) olma boyutunda 0-35 ve tutarlı/tutarsız olma boyutunda 0-30 arasında değişen puanlar alınabilmektedir.

Bulgular: Ölçek 20 madde ve üç alt gruptan oluşmaktadır. Bunlar dışa/içe dönük olma (7 madde), duygusal denge/nörotizm (7 madde) ve tutarlı/tutarsız olma (6 madde/kontrol)'dir. Ölçeğin iç tutarlılığı için yapılan analizde Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı dışa/içe dönük olma $\alpha=0.97$ duygusal denge/nörotizm $\alpha=0.81$; tutarlı/tutarsız olma $\alpha=0.71$ 'dir. Test - tekrar test puanları arasında üç alt boyut için sırasıyla $r=0.90$, 0.96 , 0.91 olarak, pozitif yönde, güçlü ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Sonuç: CKÖ kısa ve kolay uygulanan bir ölçektir. CKÖ, 20 maddeden oluşan, bireyin kendi bildirimine dayanan ve menopozal dönemde kahçı kişilik özelliklerini (dışa/içedönük olma, duygusal denge/nörotizm, tutarlı/tutarsız) değerlendirmek amacıyla hazırlanan ölçeğin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu gösterilmiştir.

Anahtar sözcükler: Cervantes Kişilik Ölçeği; geçerlik; güvenilirlik; kişilik; menopoz; yaşam kalitesi.

ABSTRACT

Objective: The objective of this study is to investigate the validity and the reliability of Cervantes Personality Scale (CPS) and to adapt it into the Turkish language. This simple personality scale is used as a complementary tool for menopause-specific, quality-of-life measurement.

Method: In this study there were 200 women between the ages of 45-64 who visited menopause clinics. The participants filled in an information form and the CPS. The measurement properties were tested by conducting reliability and validation analyses. Scores ranged from 0 to 35 (for extraverted personality-introverted personality), from 0 to 35 (for emotionally stable personality-emotionally unstable personality), and from 0 to 30 (for consistent response-inconsistent response).

Results: The 20-item scale consisted of three domains: introversion (seven items), emotional instability (seven items), and inconsistency (control subscale, six items). Cronbach's alfa coefficients for the subscales of emotional instability, introversion, and inconsistency were 0.97, 0.81, and 0.71, respectively. The test-retest correlation was $r=0.90$ for introversion, $r=0.96$ for emotional instability, and $r=0.680$ for inconsistency.

Conclusion: A self-reporting, 20-item scale for assessing three stable personality traits (introversion, emotional instability, and inconsistency) in menopausal women was presented. According to the present study, the Turkish version of CPS has been proven to be a valid and a reliable scale.

Key words: Cervantes Personality Scale; quality of life; menopause; personality; validity; reliability.

* M Demirgöz Bal, Dr.
İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
Abide-i Hürriyet Cd. 34381 Şişli/İstanbul
Tel: 0 212 440 00 00 /27072 Faks: 0 212 224 49 90
e-posta: meltemdemirgoz@gmail.com

*** N Hotun Şahin, Doç. Dr.
İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
Abide-i Hürriyet Cd. 34381 Şişli/İstanbul
Tel: 0 212 440 00 00 /27082 Faks: 0 212 224 49 90
e-posta: nevinshahin34@yahoo.com

Giriş

Kişilik, içsel kaynaklardan ortaya çıkan ve yaygın olarak kişinin davranışlarına hakim olan, biyolojik tabiatı ve deneysel olarak öğrenilenleri kapsayan, kişinin algılama, öğrenme, düşünme, başa çıkma ve davranış örüntüleridir.^[1] Bu nedenle kişilik, bireyin yaşam kalitesini ve iyilik durumunu etkileyen önemli bir değişkendir.^[2] Bireyler, olaylara kişilik özellikleri doğrultusunda yanıt vermekte ve başatma yollarını ona göre belirlemektedir.^[3] Orta yaş dönemindeki kadınlar adetlerin kesilmesi ve overian yetmezliğe bağlı olarak üreme döneminden üreme sonrası stresli bir döneme girmektedir. Kadınların menopozal dönemden stresli olacağına dair algıları bu dönemde tıbbi ve psikososyal yakınmaların artmasına yol açmaktadır.^[4] Kadının menopoza ve klimakteriyuma psikolojik yönden adaptasyonu birçok faktöre bağlıdır. Kişisel faktörler kadının bu döneme adaptasyonunu ve bu değişimlerle baş etme yeteneğini oldukça etkilemektedir. Bireyin kendini algılayışı, psikolojik sağlığı, evlilik düzeni, diğer bireylerle olan iletişimi, kültürel değerleri kişilik süzgecinden geçerek anlam kazanmaktadır.^[5] Bu nedenle, menopozal yakınma ve yaşam kalitesi algısındaki bireysel farklılıklar nedeniyle kadınların kişilik özelliklerini anlamak çok önemlidir.

Premenopozal, perimenopozal ve postmenopozal dönemde yaşam kalitesini ölçmek için psikolojik ve duygusal bileşenler sıklıkla kullanılmıştır. Uzun zamandır bilinmektedir ki; optimal sağlık bakımı sağlamak için menopozal yakınmaların pratik yollarla tespiti ve fiziksel, davranışsal, bilişsel ve duygusal işlevlerdeki değişimlerin dikkatlice izlenmesi gerekmektedir. Ancak bu noktada, kadınların tüm menopozal dönemlerinde yaşam kalitelerini etkileyebilecek olan kişilik özelliklerini saptayacak iyi gelişmiş bir araç bulunmamaktadır.^[2]

Evrensel kişilik özelliklerine bakıldığında kişiliğin dışı/çe dönük olma ve duygusal denge/nörotizm olmak üzere iki temel parçadan oluştuğu söylenebilir.^[6] Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ) bahsi geçen iki temel kişilik özelliğini kapsamaktadır. Aynı zamanda menopozal dönemdeki kadınlar için özel olarak hazırlanması, kolay anlaşılabilir olması, kısa sürede doldurulabilmesi ve bu esnada yardıma gereksinim duyulmaması, kadınların duygularını basitçe yansıtılabilmelerini sağlaması açısından önemli bir ölçektir. Yapılan sayısız araştırmada da daha içe dönük ve daha nörotik olan bireylerin depresyona daha eğilimli olduğu ve sağlıklı baş etme mekanizmalarına daha az başvurdukları saptanmıştır.^[7-9] Temel kişilik özellikleri göz önünde bulundurularak yapılan girişimlerin daha etkili ve maliyet etkin olabileceği düşünülmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı; klimakteriyum dönemindeki kadınların kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılan "Cervantes Kişilik Ölçeği'nin" (Cervantes Personality Scale) Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlik güvenirliğinin incelenmesidir. Bu bağlamda, Cervantes Kişilik Ölçeği'nin dilimize kazandırılmasının kadına menopozal desteğin sunumunda yararlı olacağı öngörülmüştür.

Yöntem

Araştırmanın tipi: Bu çalışma, metodolojik bir araştırmadır.

Araştırmanın yeri ve zamanı: Araştırma İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Menopoz Polikliniğinde yapılmıştır. Eylül 2008-Ocak 2009 tarihleri arasında veriler toplanmıştır.

Araştırmanın örnekleme: Araştırmanın evrenini İstanbul'da yaşayan 45-64 yaş grubu kadınlar oluştururken; örneklemini İstanbul ilinde yer alan ve en fazla yatak sayısına sahip bir üniversitenin Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Menopoz Polikliniği'ne başvuran kadınlar oluşturmuştur. Araştırma kapsamına alınacak kadın sayısının belirlenmesinde taslak ölçekte yer alan madde sayısının 10 katı esas alınmıştır (20 maddeX10=200 kadın).^[10-12] Test tekrar test için 50 kadına ulaşılmıştır. CKÖ temel ve genelde değişmeyen kişilik özelliklerini değerlendirdiğinden^[2] yedi gün arayla aynı sayıdaki kadına tekrar ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan kadınların %62'si postmenopozal dönemde olup yaş ortalaması 51.98±5.5 (en düşük:45, en yüksek:64), ortalama 29.5±7.9 yıllık evli olduğu ve %73'ünün sekiz yıl ve altında eğitim aldığı, sadece %27'sinin lise eğitimi tamamladığı tespit edildi. Kadınların büyük bir çoğunluğunun evli (%78.5), %83'ü çekirdek aile yapısına sahip, % 42'sinin geliri giderinden düşük ve büyük bir kısmı (%76) çalışmamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, sadece İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Menopoz Polikliniği'ne başvuran kadınlar ile yapıldığı için tüm menopozal dönemdeki kadınlara genellenemez. Kişilik özellikleri için toplanan tüm veriler kişisel beyana dayandığından yanılma payı göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca kişilik analizi için bir uzman (psikiyatri ve/veya psikolog) yardımı alınmamış olması önemli bir diğer sınırlılığıdır.

Veri Toplama Aracı: Araştırma verilerinin toplanmasında 17 sorudan oluşan sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik bir anket formu ile Castelo-Branco ve arkadaşları^[2] tarafından 2008 yılında kadınların kişilik özelliklerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen CKÖ kullanılmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmasına başlamadan önce Castelo-Branco ve arkadaşlarından yazılı izin alınmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşan altıh likert tipi bir ölçektir. Ölçekte her alt grupta kadının verdiği puan arttıkça içedönük olma, duygusal denge (nörotizm) olma ve tutarsız olma özelliği artmaktadır. Benzer şekilde her alt grupta kadının verdiği puan azaldıkça dışı dönük olma, duygusal dengeli olma ve tutarlı olma özelliği artmaktadır. Ölçekteki her madde bireyin kendi deneyimleri doğrultusunda maddenin kendisini ne kadar tarif ettiğini gözönünde bulundurulur.

cevaplanmaktadır. Kadınlar kendilerine uygunluk derecesine göre çok uygunsa 5 puan, hiç uygun değilse 0 puan arasında istediği puanı verebilmektedir. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte toplam yirmi önerme ve üç alt grup bulunmaktadır. Birinci alt boyut dışa dönük ve içe dönük olma kişilik özelliğidir. Toplam 7 önermeden oluşmaktadır. Dışa dönük ve içe dönük olma boyutunda kadın 0 ile 35 puan arasında değişen puanlar alabilmektedir. 0 puan en dışa dönük kişilik, 35 puan en içe dönük kişilik puanıdır.

Dışa/içe dönük olma: Ölçekte 12. ve 18. soruların yanıtlarının toplamından 1., 4., 7., 10. ve 15. soruların yanıtlarının toplamı çıkartılıp 25 eklenerek dışa/içe dönük olma boyutu hesaplanmaktadır. Bu kişilik özelliği bireylerin yalnız ya da başkaları ile bir şeyler yapmak gerektiği zaman tutumları, kendi kendine karar verebilme, sosyal çekinme ve türkçelik yaşamayı içermektedir.

Ölçeğin “duygusal denge/duygusal dengesizlik (nörotizm)” boyutu ikinci alt boyuttur ve 7 önermeden oluşmaktadır. Bu boyutta kadın 0 ile 35 puan arasında değişen puanlar alabilmektedir. 0 puan en duygusal dengeli kişilik, 35 puan en ise duygusal olarak en dengesiz (uzun süre, yoğun ve karmaşık tepkiler veren) kişilik puanıdır.

Duygusal Denge/nörotizm: 2., 5., 8., 11., 13., 16. ve 19. sorulara verilen yanıtların toplamı duygusal denge/nörotizm puanı olarak değerlendirilmektedir. Bu alt grup duygusal kontrol, stres ve korku ile ilgili davranışları içermektedir. Üçüncü ve son alt grup ise 6 önermeden oluşmaktadır kontrol sağlama grubudur ve “tutarlı/tutarsız olma” alt boyutunu içermektedir. Bu alt boyut diğer iki boyuta verilen cevapları değerlendirmek amacıyla tasarlanmış olup kendisi bir kişilik faktörü değildir.

Tutarlı/tutarsız olma: 3., 6., 9., 14., 17. ve 20. soruların yanıtlarının toplam puanından 30 çıkarılarak tutarlı/tutarsız olma puanı bulunmaktadır. Skor 0 ile 30 arasında değişmekte ve 0 puan sorulara en tutarlı cevap veren kişilik, 30 puan ise en tutarsız cevap veren kişilik puanıdır.

Cervantes Kişilik Ölçeği'nin temel kişilik özelliklerini kapsamı, kolay doldurulabilmesi, likert tipe olması, geliştirilirken örneklemi menopozal dönemdeki kadınların oluşturması nedeniyle kişilik özellikleri saptanarak bu özelliklerin menopozal yakınma ve yaşam kalitesi üzerine etkileri değerlendirilebilir.

Etik Yönü ve Verilerin Toplanması

Araştırma için ilgili Üniversitenin etik kurulundan yazılı izin, katılımcılardan bilgilendirilmiş sözel onam alınmıştır. Veriler menopoz polikliniğine başvuran kadınların muayeneleri tamamlandıktan sonra toplanmıştır. Danışmanlık hizmeti sunulduktan sonra çalışmanın amacı açıklanmış ve formun nasıl doldurulacağı tarif edilmiştir. Kadınların birbirinden etkilenmelerini engellemek için ayrı ayrı doldurmaları sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçeğin içerik ve kapsam geçerliğini sağlamak için Kapsam Geçerlik İndeksi kullanılmıştır. Madde analizi için Pearson Korelasyonu yapılırken, İç Tutarlık Güvenirlik Analizi için Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı kullanılmıştır. Yapı geçerliği analizinde ise uyum istatistiği analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Dil Eşdeğerliği, İçerik ve Kapsam Geçerliği Analizi

Ölçeğin içerik ve kapsam geçerliğini (content validity) değerlendirmek üzere ölçeğin İngilizce orijinal formu (Cervantes Personality Scale) bir psikiyatri hemşireliği öğretim üyesi, araştırmacı ve bir İngilizce okutmanı tarafından Türkçeye çevrildi. Araştırmacı, bu üç kişi tarafından çevirisi yapılmış ölçeği inceleyerek ortak bir Türkçe metin oluşturdu. Oluşturulan metnin Türkçeye uygunluğu ve anlaşılabilirliği bir edebiyat öğretmeni tarafından değerlendirildi. Daha sonraki aşamada ana dili Türkçe olan ölçek ve çalışma hakkında ayrıntılı bilgi verilen ancak ölçeğin orijinal formunu görmeyen, yurt dışında doktora eğitimi almış ve yaşamış bir öğretim üyesi ve yurt dışında yaşamakta ve eğitim almakta olan iki kişi tarafından İngilizceye geri çevirisi yapıldı. İngilizceye geri çevirisi yapılan ölçek bir öğretim üyesi tarafından tekrar Türkçeye çevrildi. Orijinal ölçeğe göre anlam değişikliği olup olmadığı değerlendirilerek ölçeğe son hali verildi. Önerilen değişikliklere göre kültüre uygunluk, dil eşdeğerliği ve kapsam geçerliğinin değerlendirilmesi için konunun uzmanlarında oluşan 11 öğretim üyesinin görüşü alındı ve gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldı. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesi için Kapsam Geçerlik İndeksi-KGİ (Content Validity Index-CVI) kullanıldı.^[10-13] Uzmanlardan maddelerin uygunluğuna göre; 1 puan: uygun değil, 2 puan: biraz uygun (maddenin ve ifadenin uygun şekilde getirilmesi gerekli), 3 puan: uygun ancak ufak değişiklikler gerekli, 4 puan: çok uygun şeklinde puan vererek, değerlendirme yapmaları istendi. Ölçeğin Kapsam Geçerlik İndeksi (KGİ) puanı hesaplanırken uzman görüşlerine göre her madde için 11 uzman görüşünün yüzde kaçından 3 veya 4 puan aldığı hesaplandı (Madde KGİ puanı). Tüm ölçekteki maddelerin KGİ puanlarının ortalaması ise tüm ölçek için KGİ puanını vermektedir. Toplam ölçek maddelerinin %98'inin 3-4 puan aldığı bulundu. Ölçeğin düzenlenmiş son halinin anlaşılabilirliği 20 kişilik bir grupta pilot uygulama yapılarak değerlendirildi ve gerekli düzeltmeler yapıldı.

Madde Analizi

Cervantes Kişilik Ölçeği'nin madde toplam puan korelasyonları Tablo 1'de verilmiştir. Cervantes Kişilik Ölçeği'nin güvenirlilik çalışması için alt boyutlarının her birinin madde-toplam puan korelasyonlarına bakıldığında, dışa/içe dönük olma boyutunda bulunan yedi maddenin güvenirlilik katsayılarının (Pearson Korelasyonu) $r=0.87$ ile 0.95 arasında, duygusal denge/nörotizm boyutunda bulunan yedi maddenin güvenirlilik katsayılarının $r=0.60$ ile 0.75 arasında, tutarlı/tutarsız olma alt boyutunda

bulunan altı maddenin güvenilirlik katsayılarının ise $r=0.51$ ile 0.71 arasında olduğu, tüm maddelerin korelasyon katsayılarının pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Madde alt boyut toplam puan korelasyonuna bakılırken puanlaması ters olan maddelerin puanları düzeltilerek (dönüştürülerek) değerlendirilmiştir.

İç Tutarlılık Güvenirlik Katsayısı

Türkçeye uyarlanan Cervantes Kişilik Ölçeği'nin güvenilirlik

çalışmasında iç tutarlılığı için yapılan analizde Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı dışa/içe dönük olma boyutu için $\alpha=0.97$; duygusal denge/nörotizm boyutu için $\alpha=0.81$; tutarlı/tutarsız olma boyutu için $\alpha=0.71$ olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Test ve Tekrar Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ve Korelasyonları

Cervantes Kişilik Ölçeği'nin alt boyutlarının zamana göre değişmezliğini değerlendirmek için güvenilirlik analizi olarak test

Tablo 1: Ölçeğin Alt Boyutlarının Madde-Alt Boyut Toplam Puan Korelasyonları

Maddeler	Madde-Alt Boyut r	Toplam Puan Cronbach Alfa	Korelasyon Katsayısı p*
Faktör 1. Dışa/İçe Dönük Olma			
1. Konuşkan bir insan olduğumu düşünüyorum.	0.93		
4. Birçok arkadaşım var.	0.91		
7. Hiç kimseyi tanımadığım bir sosyal toplantıda/partide bile iyi zaman geçirebilirim.	0.93		
10. Birisiyle dışarı çıkmaya her zaman hazırım.	0.95	0.97	
12. Her zaman başkalarıyla dışarı çıkmak yerine evde vakit geçirmeyi tercih ederim.	0.94		
15. Bir toplantı ortamında konuşmalara katılmayı severim.	0.87		
18. Yeni tanıştığım biriyle konuşmayı başlatmakta zorlanırım.	0.91		
Faktör 2. Duygusal Denge/Nörotizm			
2. Zaman zaman kendimi çok kötü/mutsuz hissediyorum.	0.75		
5. Söylememem ve yapmamam gereken şeyler sürekliliği olarak zihnimi meşgul eder.	0.75		
8. Duygusal dalgalanma yaşıyorum.	0.66		
11. Kendimi hoşnut/iyi hissetmek için diğer insanların onayına gereksinim duyarım.	0.60	0,81	
13. Ne kadar plan yaparsam yapayım işlerim her zaman ters gider.	0.71		
16. Bazen öylesine gergin/sinirli olurum ki işime devam edemem.	0.62		
19. Kendimi bomboş hissediyorum	0.70		
Faktör 3. Tutarlı/ Tutarsız Olma			
3. Bazen bana ait olmayan eşyaları kaybederim veya bozarım.	0.61		
6. Bazen diğer insanlara imrenirim.	0.62		
9. Bazen benim hatam olduğumu bile bile başka birisinin benim suçumu üstlenmesine göz yumarım.	0.51	0,71	
14. Bazen biraz dedikodu yaparım.	0.69		
17. Bazen diğer insanların konuşmalarına kulak misafiri olurum.	0.71		
20. Bazen işlerimi bir sonraki güne ertelerim.	0.64		

p*: <0.001

Tablo 2: Ölçek Alt Boyutlarının Test ve Tekrar Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması ve Korelasyonları (n=50)

Ölçek Alt Boyutları	İlk Uygulama Ort±SS	İkinci Uygulama Ort±SS	t	p	r	p*
1. Dışa/İçe Dönük Olma	17.06 ± 10.46	16.20 ± 10.21	1.291	0.203	0.90	
2. Duygusal Denge /Nörotizm	19.62 ± 9.14	19.44 ± 9.42	0.471	0.640	0.96	
3. Tutarlı/ Tutarsız Olma	16.64 ± 7.89	16.92 ± 6.97	0.608	0.546	0.91	

p*: <0.001

Tablo 3: Doğrulayıcı Faktör Analizinin Uyum İndeksleri

Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyumluluk Değerleri	Cervantes Kişilik Ölçeği'nin Alt Boyutları		
	Dışa/İçe Dönük Olma	Duygusal Denge/Nörotizm	Tutarlı/Tutarsız Olma
Ki-kare / p değeri	16.91 / p = 0.15 (p>0.05)	9.82 / p = 0.71 (p>0.05)	11.68 / p = 0.17 (p>0.05)
Serbestlik Derecesi	12	13	8
RMSEA / p	0.064 (p<0.05)	0.000 (p<0.05)	0.068 (p<0.05)
SRMR	0.015	0.038	0.056
CFI	1.00	1.00	0.96
NNFI	0.99	1.00	0.92
GFI	0.95	0.97	0.96
AGFI	0.89	0.94	0.90

ve tekrar testten elde edilen puan ortalamaları bağımlı gruplarda t testi (Student t testi) ile karşılaştırıldığında; her üç boyutta da iki ölçümün puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p>0.05; Tablo 2). Cervantes Kişilik Ölçeği'nin alt boyutlarının güvenilirlik analizi olarak ilk ve ikinci uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelendiğinde, bir hafta ara ile yapılan iki ölçüm puanları arasında üç alt boyut için sırasıyla r=0.90, 0.96, 0.91, pozitif yönde, güçlü ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Yapı Geçerliği Analizi

Cervantes Kişilik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmasında yapı geçerliği için faktörlerin uyumunu doğrulamak amacıyla her bir boyut için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır (Tablo 3). Analiz sonucunda uyum indeksleri Tablo 3'de verilmiştir.

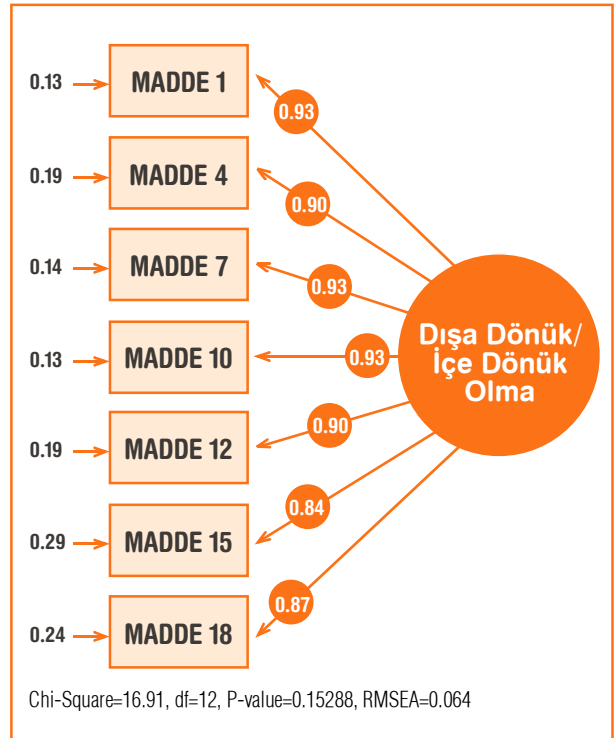
Uyum İstatistiği Değerleri Testleri

Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasında yapı geçerliği için faktörlerin uyumunu doğrulamak amacıyla her bir boyut için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu çalışmada, tüm alt ölçeklerde uyum değerlerinin istenen düzeyde ve uyumun iyi olduğu saptanmıştır. Cervantes Kişilik Ölçeği'nin üç alt boyutunun Türkçeye uyarlama çalışmasında, Türkçe formunun doğrulayıcı faktör analizlerinde elde edilen tüm madde yüklerinin yeterli olduğu (0.30'un üzerinde, okların arasındaki değerler faktör yüküne eşdeğer yüklerdir) bulunmuştur. (Şekil 1,2,3). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tartışma

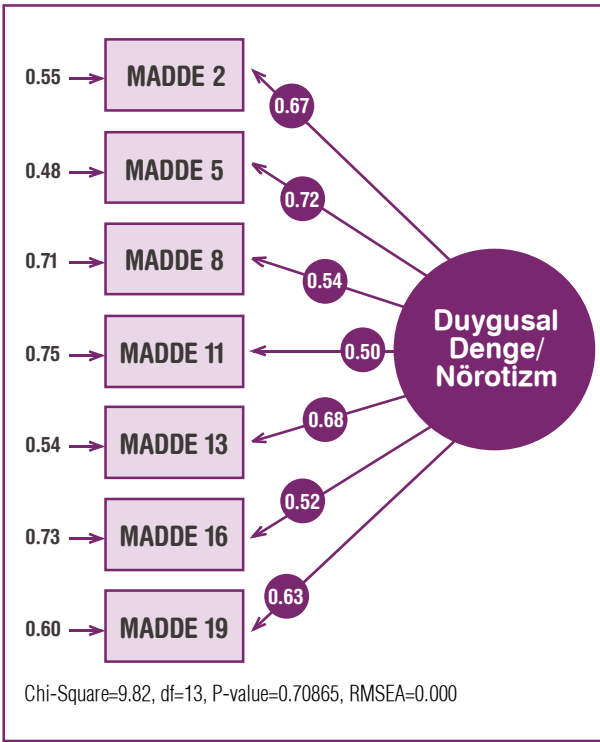
Bu çalışmada Cervantes Kişilik Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve sonuçlarımız CKÖ'nün Türkçe versiyonunun oldukça iyi psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir. Çalışmada ölçeğin orijinaline uygun olarak katılımcıların 45-64 yaş grubunda olmasına dikkat edilmiştir. CKÖ geliştirme ve geçerlik çalışması yakın zamanda yayımlandığından literatürde ölçeğin kullanıldığı bir araştırmaya ulaşılabilir. Bununla

birlikte menopozal yakınma ve yaşam kalitesi hakkında literatürde birçok farklı sonuç bulunmaktadır. Birçok kültürde, coğrafik bölgede, farklı yaşlarda, eğitim ve ekonomik düzeyde ve farklı zamanlarda yapılan menopozal dönemdeki kadınların yaşam kalitesi çalışmalarında sayısız farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çeşitliliği, kadınların semptomları nasıl algıladığı ve bireysel faktörlerin yanı sıra kişilik özelliklerinin de sağladığı düşünülmektedir.^[14,15] Literatürde yaşam kalitesini etkilemesi açısından içe/ dışa dönük olma ve duygusal denge/nörotizm kişilik özellikleri üzerinde durulmaktadır.^[16-20] Cervantes kişilik ölçeği bu iki temel kişilik özelliğini kapsamı açısından yaşam

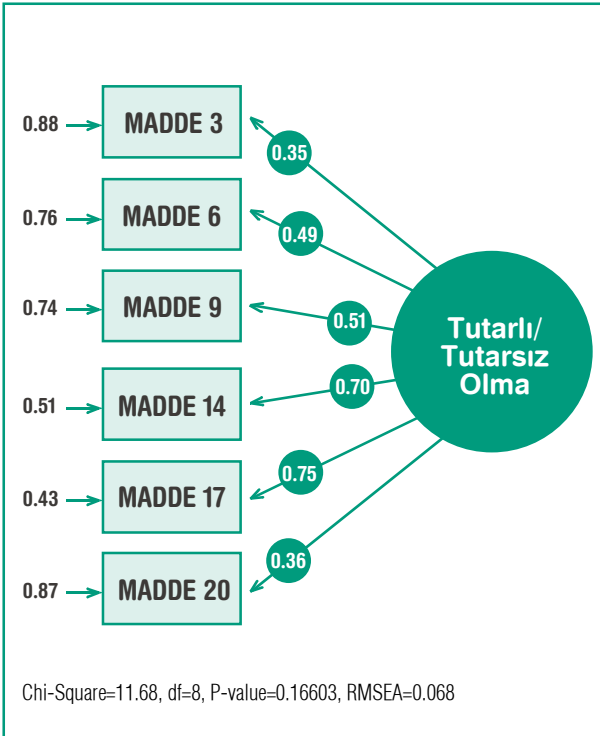

Şekil 1. Cervantes Kişilik Ölçeği Dışa Dönük/İçe Dönük Olma Boyutunun Doğrulayıcı Faktör Analizi

Şekil 2. Cervantes Kişilik Ölçeği Duyusal Denge/Nörotizm Boyutunun Doğrulayıcı Faktör Analizi

Şekil 3. Cervantes Kişilik Ölçeği Tutarlı/Tutsuz Olma Boyutunun Doğrulayıcı Faktör Analizi

kalitesini ölçebileceği belirtilmektedir.^[2]

CKÖ'nün güvenilirlik analizinde test-tekrar test, iç tutarlılık ve madde analizi yapılmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği, bir ölçme aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme ve zamana göre değişmezlik gösterebilme gücüdür. CKÖ'nün test tekrar test bağıntısının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olması, ölçekten alınan puanların zamanda tutarlılığı açısından güvenilirliğini destekleyen bir bulgu olarak görülmektedir.^[10-13]

Diğer yandan, ölçeğin güvenilirliğine ilişkin başka bir destekleyici bulgu da iç tutarlılık katsayısının istatistiksel olarak anlamlı olmasıdır. Ölçeğin iç tutarlılık değerlendirmek için likert tipi ölçeklere uygun olan Cronbach alfa tekniği kullanılmıştır. Ölçeğin alfa katsayısı ne kadar yüksek olursa, ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yordayan maddelerden oluştuğu varsayılır.^[10-12] Maddelerin varyansları toplamının genel varyansa ortalanması ile bulunan ve 0 ile 1 arasında değer alan alfa katsayısı, ölçekte yer alan soruların homojen bir yapıyı açıklamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarını araştırır.^[12] Türkçeye uyarlanan Cervantes Kişilik Ölçeği'nin güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılığı için yapılan analizde Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının her üç boyutta da istendik düzeyde olduğu görülmektedir.

Bir ölçekteki maddeler, eşit ağırlıkta ve bağımsız üniteler şeklinde ise, her madde ile toplam değerler arasındaki korelasyon katsayısının yüksek olması beklenir. Korelasyon katsayısı ne kadar yüksek ise o maddenin ölçülmek istenen nitelikle ilişkisi o derece yüksektir. Madde toplam puan korelasyon katsayısının hangi ölçütün altına düşünce güvenilirliğinin yetersiz sayılacağı konusunda belirli bir standart olmamakla birlikte, korelasyonların negatif olmaması ve hatta 0.25 veya 0.30'un üzerinde olması önerilmektedir.^[10-13] Korelasyon katsayısı ne kadar yüksek ise, maddelerin güvenilirliği o kadar iyidir.^[10,12,21] Cervantes Kişilik Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması için alt boyutlarının her birinin madde-toplam puan korelasyonlarına bakıldığında, her üç boyutta da bu özellikleri sağladığı gözlenmektedir.

Geçerlik incelemeleri açısından, içerik ve kapsam geçerliği değerlendirildiğinde, maddelerin konunun uzmanları tarafından, ölçeğin özgün formuna uygun olarak, yüksek bir yüzde ile uzlaştıkları gözlenmektedir. Uzmanlar arasındaki sözü edilen yüksek düzeyde uyuma, ölçeğin kapsam geçerliğine bir destek olarak yorumlanabilir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasında yapı geçerliği için faktörlerin uyumunu doğrulamak amacıyla her bir boyut için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Sık kullanılan uyum iyiliği testleri, Ki-kare uyum istatistiği, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), Standardized Root-mean-Square Residual (SRMR), Comparative Fit Index (CFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Goodness of Fit Index, (GFI) ve Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)'dir.^[22,23] Doğrulayıcı faktör analizinde uyum iyiliği istatistiklerinin istenilen düzeyde olması gerekir.^[10-13] Bir modelin kabul edilebilir olması için ki-kare

değerinin anlamlı çıkmaması beklenir. Bu çalışmada, tüm boyutlarda ki-kare değerinin anlamlı çıkmadığı görülmüş, modelin kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olduğunu göstermiştir. RMSEA'nın 0.08'e eşit ya da küçük olması ve p değerinin 0.05'den küçük olması (istatistiksel olarak anlamlı olması) uyumun iyi olduğunu, 0.10'a eşit ya da küçük olması ise uyumun zayıf olduğunu gösterir.^[22,23] Bu çalışmada her üç boyutta da RMSEA değeri anlamlı bulunmuştur; bu uyumun iyi olduğunu göstermektedir.^[23] Faktör yüklerinin 0.30'dan küçük olmaması gerekmektedir.^[23] SRMR'nin 0.10'dan küçük olması^[15], CFI, GFI ve NNFI değerlerinin 0.90'a eşit ya da üstünde olması, AGFI'nin 0.80'e eşit ya da üstünde olması uyumun olduğunu gösterir.^[22,23] Cervantes Kişilik Ölçeğinin bütün uyum istatistikleri analizlerinin koşullarını sağladığı saptanmıştır.

Sonuç

Cervantes Kişilik Ölçeğinin, Türkçe geçerlik güvenirlik analizleri sonucunda 20 madde ve üç alt boyuttan oluştuğu, madde toplam puan korelasyon değerlerinin dışa/içe dönük olma boyutunda $r=0.87$ ile 0.95 arasında, duygusal denge/nörotizm boyutunda $r=0.60$ ile 0.75 arasında, tutarlı/tutarsız olma boyutunda $r=0.51$ ile 0.71 arasında olduğu, toplam Cronbach alfa değerlerinin dışa/içe dönük olma boyutu için $\alpha=0.97$; duygusal denge/nörotizm boyutu için $\alpha=0.81$; tutarlı/tutarsız olma boyutu için $\alpha=0.71$ olduğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde ki-kare değerinin beklendiği üzere anlamlı olmadığı, SRMR'nin 0.10'dan küçük olduğu, CFI, GFI ve NNFI değerlerinin 0.90'a eşit ya da üstünde olduğu ve AGFI'nin 0.80'e eşit ya da üstünde olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda "Cervantes Kişilik Ölçeği"nin kolay, anlaşılır ve kısa sürede doldurulabilir özellikte olması da gözönünde bulundurularak klimakterik dönemdeki kadınların kişilik özelliklerinin tespiti amacıyla kullanılması önerilebilir. Menopozal dönemdeki kadınların kişilik özelliklerini saptamak, yaşam kalitesi algısını ve uygun bakımı planlamakta sağlık profesyonellerine rehberlik edebilir.

KAYNAKLAR

1. Burger JM. Personality. 7th ed. Australia: Thomson/Wadsworth; 2008. p.1-129.
2. Castelo-Branco C, Palacios S, Ferrer-Barriendos J et al. Understanding how personality factors may influence quality of life: development and validation of the Cervantes Personality Scale. *Menopause* 2008;15(5):914-918.

3. Kokkonen M, Pulkkinen L. Examination of the paths between personality, currents mood, its evaluation, and emotion regulation. *Eur J Pers* 2001;15:83-104.
4. Şahin NH, Bal MD, Boğa NM ve ark. Women's perception of the menopause and hormone treatment: Barriers against hormone therapy. *Climacteric* 2011; 14(1):152-156.
5. Cooke DJ, Greene JG. Types of life events in relation to symptoms at the climacterium. *J Psychosom Res* 1981; 25(1):5-11.
6. Bouchard TJ Jr, Loehlin JC. Genes, evolution, and personality. *Behav Genet* 2001; 31(3):243-273.
7. Boyce P, Parker G, Barnett B et al. Personality as a vulnerability factor to depression. *Br J Psychiatry* 1991;159:106-114.
8. Duggan C, Sham P, Lee A et al. Neuroticism: A vulnerability marker for depression evidence from a family study. *J Affect Disord* 1995; 35:139-143.
9. Kendler KS, Kuhn J, Prescott CA. The interrelationship of neuroticism, sex, and stressful life events in the prediction of episodes of major depression. *Am J Psychiatry* 2004;161:631-636.
10. Talbot LA. Principles and Practice of Nursing Research. USA: Mosby Year Book 1995.
11. Öner N. Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı. 3. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası 1997. s.3-39.
12. Akgül A, Çevik O. İstatistiksel Analiz Teknikleri. Ankara, Emek Ofset Ltd. Şti, 2003. s. 417-423.
13. Gözüm S, Aksayan S. Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *HEMAR-GE* 2002; 4(2): 9-20.
14. Busch H, Barth-Olofsson AS, Rosenhagen S et al. Menopausal transition and psychological development. *Menopause* 2003; 10(2):179-187
15. Blumel JE, Castelo-Branco C, Cancelo MJ et al. Relationship between psychological complaints and vasomotor symptoms during climacteric. *Maturitas* 2004; 49(3):205-210.
16. Eysenck HJ, Eysenck MW. Personality and Individual Differences: A Natural Science Approach. New York; Plenum. 1985. p.11-424.
17. Farmer A, Redman K, Harris T et al. Neuroticism, extraversion, life events and depression: The Cardiff Depression Study. *Br J Psychiatry* 2002;181:118-122.
18. Bosworth HB, Bastian LA, Rimer BK et al. Coping styles and personality domains related to menopausal stress. *Womens Health Issues* 2003;13(1):32-38.
19. Carducci BJ. The Psychology Of Personality: Viewpoints, Research, And Applications. 2nd ed. Oxford: Blackwell; 2009. pp.255-290.
20. Ciarrochi JV, Chan AYC, Caputi P. A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Pers Individ Dif* 1999; 28:539-561.
21. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi. 7. Baskı. Ankara:3A Araştırma Eğitim Danışmanlık. 1995.
22. Şimşek ÖF. Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları, Ankara: Cem Web Ofset. 2007.
23. Harrington D. Confirmatory Factor Analysis. New York: Oxford University Pres. 2009.